

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATINEN PUOLUE
PUOLUETOIMIKUNNAN LENTOKIRJASIA N:o 12

MITÄ ODOTAT UUDELTA EDUSKUNNALTA?

SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUEEN
VAALIOHJELMA JA MUUTAMIA MIET-
TEITÄ SEN JOHDOSTA

KIRJOTTANUT
YRJÖ SIROLA

HELSINKI
TYÖVÄEN KIRJAPAINO 1906

HINTA 15 P.

Työväen sanomalehtiä:

- TYÖMIES**, puolueen pää-äänenkannattaja, ilmestyy Helsingissä 6 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 10 mk. Tämän vuoden lopulla rupeaa »Työmies» ilmestymään 8-sivuisena ja kuitenkin hinta pysyy entisellään.
- KANSAN LEHTI**, ilmestyy Tampereella 6- ja 3-päiväisenä painoksena. Tilaushinta edellisestä 8 mk., jälkimäisestä 4 mk. koko vuodelta.
- SOSIALISTI**, ilmestyy Turussa 6- ja 3-päiväisenä painoksena. Tilaushinta jälkimäisestä koko vuodelta 4 mk.
- ETEENPÄIN**, ilmestyy Kotkassa 3 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 4 mk.
- TYÖ**, ilmestyy Viipurissa 3 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 5 mk. Ensi vuoden alusta rupeaa ilmestymään 6 kertaa viikossa.
- HÄMEEN VOIMA**, ilmestyy Hämeenlinnassa 2 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 3 mk. Ensi vuoden alusta 3 kertaa viikossa.
- VAPAA SANA**, ilmestyy Vaasassa toukok. 1 päivästä alkaen 3 kertaa viikossa. Tilaushinta 5 mk. koko vuodelta.
- ITÄ-HÄMEEN RAIVAAJA**, ilmestyy Lahdessa 1 kerta viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 2 mk.
- KANSAN TAHTO**, ilmestyy Oulussa 6 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 6 mk.
- SAVON TYÖMIES**, ilmestyy Kuopiossa 3 kertaa viikossa. Tilaushinta 4 mk.
- SOSIALIDEMOKRAATTI**, ilmestyy Porissa 3 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 4: 50 p:ä.
- SORRETUN VOIMA**, ilmestyy Jyväskylässä 3 kertaa viikossa. Tilaushinta koko vuodelta 4 mk.
- ARBETAREN**, ruotsinkielinen, ilmestyy Helsingissä 1 kerta viikossa. Hinta koko vuodelta 4 mk. Ensi vuoden alusta rupeaa ilmestymään 6 kertaa viikossa.
- TYÖMIEHEN ILLANVIETTO**, viikko-lehti, ilmestyy Helsingissä. Hinta koko vuodelta 5 mk.
- KURIKKA**, työväen pilalehti, ilmestyy Helsingissä 2 kertaa kuussa. Hinta koko vuodelta 4 mk.
- KANERVA**, kansantajuinen tietolehti, ilmestyy kerran kuussa Hämeenlinnassa. Tilaushinta koko vuodelta 3 mk.
- PALVELIJATARLEHTI**, työläisnaisten äänenkannattaja, ilmestyy Helsingissä kerran kuukaudessa. Hinta koko vuodelta 2: 50.
- SOSIALISTINEN AIKAKAUSLEHTI**, ilmestyy Helsingissä 2 kertaa kuukaudessa. Hinta koko vuodelta 4 mk.
- TYÖVÄEN LEHTIEN** homma on viireillä Sortavalassa (»Rajavahti»), Mikkelissä, Porvoossa, Forssassa ja Joensuuissa.

Mitä tarjoo sosialidemokratia?

Ulkolainen nimitys sosialidemokratia merkitsee »yhteiskunnallista kansanvaltaa». Näitten sanain merkitys on syvä, niitten tarkoitus kauas tähtäävä. Yhteiskunta, mikä ylevä käsite! Ja miten se on meidän aikanamme lokaan poljettu! »Yleinen etu» ja »yhteinen hyvä» ovat kaikkien huulilla, mutta kuka niistä välittää tositoimissa? — Vai uskotteleeko joku itselleen, että maallisessa hyvinvoinnissa elävä »sielunpaimen» yhteiseksi hyväksi kehottaa nöyryyteen ja kuuliaisuuteen samalla aikaa kuin ryöstövouti hakee rästejä ulos? Eihän toki. — Entä virkavallan edustaja? Rauha ja sovintoko hänellä ovat silmämääränä, kun hän »esivallan nimessä» miekkaa kantaen kiskoo veroja, jotta ylempien luokkien turvaksi voitaisi järjestyksen valvojia palkata? Kaukana siitä. Sopusuhteet todistavat torpparihäädöt, siinäkö mielessä sulkeutuvat tehtaitten ovet »kilometritehtaalle» heitetyn edestä. Kaikkien parastako katsoen palkollisilta kielletään lepoajan vapaa käyttö? —

Ei suinkaan! Yhteistä etua ei niillä tarkoteta, vaan vallassa olijain lepoa, sielun rauhaa, kun se uhkaa häiriintyä nälkään ja toivottomuuteen poljetun kansan kohotessa osaansa velkomaan. *He* ovat julistautuneet *yhteiskunnaksi* ja väittävät, että *me*, jotka siinä paikkaamme vaadimme, tahdomme sen *kumota*.

Me emme halua yhteiskuntaa kumota, sillä se on nyt kumossa ja vallassa on erikuntaisuus, jonka me haluamme hävittää ja nostaa yhteiskunnan jälleen arvoonsa.

Sosialismi osottaa kuinka yhteiskunnassa, ei nykyisessäkään, kukaan ei tule »omillaan toimeen», vaan kaikki elämän antimet, jotka niin epätasaisesti tulevat ihmisten osalle, ovat yhteisen työn tuotteita. Maanviljelijä ei muokkaisi maata, jollei seppä takois hänelle auraa ja kulkuneuvot kuljettaisi tavaroita markkinoille. Kaikki, jotka työssä tai sen tuotteiden jaossa ovat välttämättömiä osallisia, ovat myös oikeutetut työn tuotteista osansa saamaan. Ne taas, jotka aikansa yhteisölle hyödyttömästi jopa turmioksikin käyttävät, eivät millään oikeudella ole osallisia työn tuloksissa, — jolleivät ole työhön kykenemättömiä, jossa tapauksessa yhteisö heitä kernaasti tukee.

Tämä selvä totuus on nyt syrjäytettynä, se joka raskaimman kuorman kantaa, saa jaossa köykäisimmän eväspussin ja ne, jotka työn taakasta eivät mitään tiedä, jaksavat vaivoin kestää nautintojensa mittaa.

Mutta totuus on kirkastettava, oikeus kohotettava istuimelleen.

Miten?

Kansanvaltaisesti! S. o. kansa, jonka enemmistö toki työntekijöinä on yhteiskunnan ja elämän turva, itse myös parhaiten tarpeensa tuntee. Itse siis myös päättäköön! Yleisellä äänestyksellä edustajansa asettakoon, näille ohjeensa antakoon ja näitten työstä ratkaiskoon, onko se hyväksyttävä vaiko hyljättävä. Tähän perustuu sosialidemokratisen puolueen vaaliohjelman ensi kohta:

A. Valtiollisen kansanvallan toteuttaminen.

Mitä se tarkoittaa?

Lyhyesti sanottuna merkitsee se sitä, että kansa olkoon oma isäntänsä, toisin sanoen että kaikki kansa-

laiset olkoot osalliset kansan eduskunnan vaalissa ja tämän eduskunnan päätöksistä voitakoon vedota vain kansaan itseensä. Siinä on:

I. Eduskunnan oikeuksien laajentaminen.

a) *Lainsäädäntöoikeus.*

Suomen kansan eduskunnalla, sellaisena kuin se toukokuulla 1906 valtiopäivillä hyväksyttynä on saanut hallitsijan vahvistuksen, on sangen vähän oikeuksia. Se saa tosin keskustella laeista ja niitä laatia, mutta »Hallitusmuodon» v:lta 1772 ja v:n 1778 »Yhdistymis- ja vakuutuskirjan» mukaan on hallitsijalla täysi valta ne hyljätä. Onpa asioita, kuten perustuslakikysymykset, sotalait y. m. joista voidaan vain anoa hallituksen esitystä ja siitä sitten keskustella, mutta lopullinen päätösvalta on vielä hallituksella. Kirkkoakin koskevissa kysymyksissä taas on kirkolliskokouksella aloteoikeus ja eduskunta saa vain hyväksyä tai hyljätä. Jokainen käsittää, mikä hirveä valta hallitukselle jää, kun sen ei tarvitse keltään kysyä sellaisten, kansan elämään syvästi koskevien, kuten tulliverojen otosta ja niiden käyttämisestä kansaa usein sortavien virkamiesten elättämiseen. Eivätpä virastoihin menevät maksutkaan ole eduskunnan määrättävissä enemmän kuin virkamiesten luku ja palkkauskysymys, joilla aloilla hallinnollinen mielivalta rehoittaa. Siksi vaadimmekin, että

»Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa vapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja senvuoksi on lähinnä

1:ksi eduskunnan oikeutta verotuslainsäädännössä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliverot ja maksut julkisten

laitosten sekä viranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista;

2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijan yksinmääräämisvalta lakkautettava ja eduskunnalle suotava samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä;

3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus sekä perustuslaki- että kirkkolaki-kysymyksissä;

4:ksi valtionpäämiehen ehdoton kielto-oikeus lakien vahvistamisessa on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuessa vedota joko uusien, oitis toimitettavien vaalien kautta kokoontuvaan eduskuntaan tahi yleiseen kansanäänestykseen».

b) Eduskunnan vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden.

Etenkin viimeisinä sortovuosina paljastuivat valtiojärjestyksemme epäkohdat tällä alalla. Hallitsijan kaikkia toimia ei pitänyt laillisena edes hänen kotimainen neuvonantajakuntansa, Suomen senaatti; tämän menettelyä ei taas hyväksynyt maan virallinen eduskunta, säätyvaltiopäivät; ja kansa itse oli hyvin tyytymätön kaikkien edellisten toimiin. Neljä »valtiomahtia» näin veti kukin taholleen. Onko sitten ihme, että valtiollinen elämä kävi sietämättömäksi ja vastakohdat kärjistyivät äärimilleen.

Luonnollinen valtiotoiminta kävisi tähän suuntaan: Kansa itse ilmaisee, miten hallitusasiain hoito on parhaiten järjestettävä. Eduskunta tuo tämän julki ja senaatti on velvollinen tulkitsemaan tämän kansan tahdon todellisesti hallitsijalle. Jos eduskunta ei täytä luottamusta, vaihtukoon vaaleissa; jos senaatti ei toimi tyydytykseksi, jättäköön tilansa toiselle ja hallitsijan olisi pidettävä velvollisuutenaan noudattaa kotimaisten, kansan luottamusta nauttivien neuvonantajainsa ohjeita.

Suomen uudessa eduskunnassa voidaan rajotetussa muodossa esittää hallituksen jäsenille kysymyksiä, interpellatsioneja, mutta näiden ei tarvitse niihin vastata eikä eduskunta voi epäluottamuslauseellaan saada senaattia kumoon, kuten on' laita parlamenttaarisissa maissa, joissa hallitusta hoitaa vastuunalainen ministeristö. Siksipä

»Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, ja sen vuoksi vaaditaan

1:ksi että valtionpäämiehen välitön toimintavalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanevan vallan johto, mikäli mahdollista, luovutettava valtionpäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin;

2:ksi että kaikki valtionpäämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisivat päteviä, täytyy aina jonkun hallituksen jäsenen nimellä varmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti vastatakseen;

3:nneksi että hallituksen jäsenet ovat kansaneduskunnalle vastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta, ja sillä tavalla, että he kaikki yhdessä ovat vastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtävistään;

4:nneksi että eduskunnalla on oikeus valvoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä varten tulee sen saada tarkastaakseen mitkä hallituksen tai sen alaisen virkakuntain hallussa olevat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edusmies olkoon oikeutettu esittämään hallituksen jäsenille selvitystä kaipaavia kysymyksiä, joi-

hin heidän on eduskunnan edessä vastattava».

c) Eduskunnan määräämis- ja valvontaoikeus valtiovarain hoitoon nähden.

Valtiovarain hoito on Suomessa miltei kokonaan hallituksen yksinoikeutena, niin että kansalta usein väkipakolla kiskottujen varain hoidosta ei edes olla vastuussa kansan edustajille. Mikä laaja valta täten on hallituksen käsiin annettu ja kuinka hirmuisesti sitä voidaan väärin käyttää, siitä meillä on katkeria kokemuksia jokapäivä. Sotalaitos, poliisi, lukuisat virkakunnat, joita kansa kokemuksestaan on oppinut epäluulolla ja vihallakin katsomaan, elävät tämän saman kansan kustannuksella olematta edes sille vastuuvolliset, puhumattakaan kaikista muista tarpeettomista tai turmiollisista toimenpiteistä, joiden hyväksi »valtioapuja» myönnetään samaan aikaan kuin yleinen opetus, todella tarpeellisten taloudellisten uudistusten toimeenpano, maanviljelyksen edistys y. m. kansan elinehtoja koskevat pyrinnot saavat kitua varojen puutteessa. Eipä ole täysin selvää määräystä siitä, että hallitus ei saa ottaa valtiolainaa ilman eduskunnan suostumusta, vaikka käytännössä kyllä on viimeaikoina meillä valtiopäivien mieltä kysytty, paitsi sota-aikoina. Näin ollen

»Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvonta-oikeus valtion tuloa tuottavan omaisuuden ja valtiovarain hoitoon nähden siten että

1:ksi eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottava omaisuus on hoidettava;

2:ksi määrätään laissa eduskunnalle oikeus lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkoitus, mihin se on käytettävä;

3:ksi että valtiovarain hoidossa noudatettavan finanssilain aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle varainhoitovuodelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajoittamaton päätösvalta;

4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssilain noudattamisesta että muutenkin valtiovarain hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, joita kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti vuosittain tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta».

II. Muutokset valtiopäiväjärjestykseen.

a) Äänioikeuden rajoitusten poistaminen.

Uuden valtiopäiväjärjestyksen mukaan ovat äänioikeutta vailla ne, jotka ovat sotapalveluksessa, nauttivat vakinaista vaivasapua, ovat konkurssitilassa, ovat jättäneet kunnanveronsa maksamatta eivätkä saa kunnallishallitukselta köyhäntodistusta, irtolaisuudesta tuomitut, hyvää mainetta vailla olevat ja ne, jotka ovat ostaneet tai myyneet ääniä y. m.

Tämä luettelo todistaa kuinka suuri osa kansalaisia on syrjäytetty siitä lohdutuksesta, jona heillekin olisi tieto, että edes äänellään voivat vaikuttaa omiensa ja toisten kärsiväin olojen korjaukseksi. Heilläkin, ja juuri heillä, olisi kyllä kokemusta yhteiskunnallisista oloista, olisi jotain sanottavaa edustajia asetettaessa, mutta — laki estää. Pois siis rajoitukset laista! Yhteiskunta tarvitsee tietää kaikkien mielipiteet, kaikkien täytyy tuntea olevansa yhteiskunnassa vastuunalaisia ja myös oikeuksia nauttivia kansalaisia. Tämä koskee myös sitä törkeätä rajoitusta, että vasta 24 vuotisenä, ja useat, kun vaalit sattuvat joka kolmas vuosi, vasta

27 vuotisina saavat ensi kerran äänestää. Nuoriso, jonka aatteelliset harrastukset vielä ovat vireinä, mutta alkavan miehuuden kokemusten valaisemina, saa siis vaaleista pois suljettuna koettaa muulla tavalla tyydyttää toimintaluuaan. Muutos on saatava aikaan! Tarmokkaasti on siis toimittava, että toteutuu vaatimus:

»Valtiopäiväjärjestyksen 5 § on muutettava sillä tavalla, että oikeutetuksi valitsemaan edustajaa tulee jokainen 21 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, ja että siis kaikki yleistä äänioikeutta rajoittavat määräykset poistetaan».

b) Julkinen äänestys eduskunnassa.

Kansanvaltainen periaate vaatii, että valitsijat ovat tilaisuudessa tarkasti seuraamaan, miten heidän valitsemansa edustaja tehtävänsä täyttää. Koska kaikki edustajat kuitenkin eivät voi puhujina kantaansa esittää, täytyy voida tietää, miten he äänestävät. Käskevätpä säätyeduskunnassa havaitut tapaukset ehkäisemään sitäkin törkeyttä, että edustaja puhuu toisin ja äänestää toisin! Tämä näet käy päinsä, äänestys eduskunnassa kun on salainen. Tätä älköön sekoitettako salaiseen vaaliin, joka ainakin nykyisten omistussuhteitten valitessa on välttämätön, jotta kukin voisi täydellisesti harkintansa ja vakaumuksensa mukaan antaa äänensä sille, johon luottaa, vapaana isäntänsä, työnantajan, niin, toverienkin pakotuksesta. Julkisen äänestyksen vaatimus eduskunnassa taas perustuu siihen, että edustaja, joka eduskunnassa ei ole omalla asiallaan, vaan kansan, valitsijainsa, on myös velvollinen jokaisen valtiollisen askeleensa ottamaan julkisesti, niin että valitsijat aina ovat tilaisuudessa päättämään, vieläkö edustaja ansaitsee luottamuksen. Edustaja, joka on yksilö, voi helposti horjahtaa, jos siihen houkutteleva tilaisuus sättuu, mutta tästä varjelee häntäkin julkinen äänestys eduskunnassa.

Siis »Valtiopäiväjärjestyksen 66 § on muutettava niin kuuluvaksi, että kaikki eduskunnassa tapahtuvat äänestykset toimitetaan julkisesti».

Nämät perustuslainmuutoksia koskevat vaatimukset esitetään anomuksina.

B. Kansalaisvapauksia koskevien lakien uudistaminen.

Äskeisinä sortovuosina selvisi kyllä kaikille, jotka edes jonkinlaista yhteispuuhaa ajattelivat, kuinka välttämättömät ovat kaikille yleiset kansalaisvapaudet: yhdistymis-, kokoontumis- ja painovapaus. Kokouksiin sai rukoilla lupaa — turhaan, niitä hajotettiin asevoimallakin, uusille yhdistyksille ei vahvistettu sääntöjä ja vanhoja vakoiltiin ja niiden toimintaa vaikeutettiin, sananvapaus oli sensuurin kuonokopassa. Mitä kaikkea harmia ja huolta tämä tuotti, se kyllä muistetaan.

Viime töikseen nyt säätyeduskunta hyväksyi iakeja, jotka huonosti takaavat näitä vapauksia, sillä useissa perin tärkeissä kohdin rajoittavat ne näitä tavalla, jota ei voi sietää. On siis viipymättä uudessa eduskunnassa saatava aikaan näiden lakien puhdistus, joten

»Yhdistymis- ja kokoontumis- sekä painovapauslait ovat siten uudistettavat, että kaikki näitä kansalaisvapauksia rajottavat säädökset poistetaan».

Näistä tehdään eduskuntaesitykset, s. o. valmiit lakiehdotukset.

C. Kunnallinen äänioikeus.

Vuosi vuodelta on yhä tärkeämmän merkityksen yhteiskuntaelämässämme saavuttanut kunnallistoiminta. Asuintontit kaupungissa ja maalla, asuinrakennukset-

kin, terveysolot, alkeisopetus, lähimmät kulkuneuvot, sairaan- ja vaivaishoito, lääkkeet, paikallinen ammattitarkastus, valaistus, vesijohto, kauppahallit, kokoushuoneet, palosammutustoimi, työttömyyden torjuminen, oikeuslaitos, yleishyödylliset y. m. yhä laajenevat toimialat ovat ainakin osaksi kunnallisen järjestäymisen huolena ja yhä kasvava kunnallisten verojen taakka panee ajattelemaan, onko tällä alalla kaikki niin kuin ollakin pitää. Pikainenkin silmäys oleviin oloihin osottaa, että taloudellinen eriarvoisuus on lyönyt leimansa tähänkin. Kunnille oikeammin kuuluvia liikealoja on yksityisten monopoolina, yksinoikeutena, tonttien hinnat kasvavat huimaavasti kohottaen vuokria, terveydenhoito on vailinainen, köyhäin avustus nurja ja nöyryyttävä j. n. e., s. s. kunnallinen koneisto ei toimi tyydytykseksi muille kuin niille, jotka siitä voittoa vetävät yhteisön kustannuksella. Ja syynä rahavaltainen edustus, ääniasteikko, se ihmisarvoa alentava ilmiö, että älyä mitataan perityn tai anastetun omaisuuden mukaan. Siitä on hetimiten siirryttävä yleiseen äänioikeuteen kunnallisella alalla, mutta tuleepa se kohtaamaan vastustusta etuoikeutettujen puolelta ja koettavat he taaskin täytyessään myöntyä edes pelastaa mitä voivat, jollemme pidä puo- liamme. Vaatimuksemme on siis että

»Voimassa olevat lait ovat muutettavat siten että

1:ksi kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä on jokaisella 20 vuotta täytäneellä kunnan asukkaalla oleva yhtäläinen ja välitön äänioikeus sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan;

2:ksi kaupunki- ja maalaiskunnat ovat tässä suhteessa asetettavat samaan asemaan: ja

3:ksi kunnallisissa vaaleissa on käytettävä suhteellista vaalitapaa, koko kunta

yhtenä vaalipiirinä ja siinä riittävästi äänestalueita».

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

D. Maatalouskysymys.

Maaemo meidät elättää, siitä saamme ravintomme ja tarpeemme suoraan tai välillisesti; maatalouden rappio on maamme onnettomuus, sen elpyminen elvyttäisi yhteiskunnallisen elämän kaikin puolin. Tässä kuten muussakin on politiikkamme tarkoitus laittaa olot siihen kuntoon, että mahdollisimman suuri ihmismäärä tyydytyksellä työskentelisi ja onnellisena eläisi nauttien työnsä tuloksia. Sitä varten on keksittävä keinoja, jotka tekevät mahdottomaksi nykyisen nurinkurisuuden, maata, kelvollista, muokkaajan kättä odottavaa maata kuin on yllin kyllin, — ainoastaan 3% maamme pinta-alasta on viljelty — mutta yhä suureneva osa maan parhaita työvoimia on käyttämättä työttömyydessä tai siirtyy niitä summissa merten takaa hakemaan parempaa isänmaata. Mahdollisimman tarkasti on siis maa otettava käytäntöön ja maan tuotteet saatettavat sen todellisten viljelijäin eikä nimellisten omistajain hyödyksi.

Iskiessämme todellisiin oloihin on ensinnä edessämme *torpparikysymys*.

I. Maanvuokralaki.

Se »laki maanvuokrasta maalla», joka vasta pari kolme vuotta sitten astui käytäntöön, on jo ennättänyt kyllin selvästi todistaa kelpaamattomuutensa todellisesti turvaamaan maanvuokraajain etuja ja oikeuksia. Sen uusimisesta ei lienekään kuin yksi mieli, mutta uusimistavasta on taistelu käytävä. Valtaa pitävät näet tulevat tekemään voitavansa pelastaakseen itselleen, mitä pelastettavissa on, ja jos torpparit eivät joukoilla asetu oman edustajakokouksensa vaatimuksia tukemaan,

saavat he vielä kerran epäkelpoisen tekeleen sen sijaan että voisivat tehdä puhdasta. Vuokralautakunnan edullinen asettaminen, vuokramiehen hallinto ja vuokraoikeuden varmentaminen, korvaus vuokratilan arvon nousemisesta ja laskemisesta, metsänkäyttö-, laidun- ja kalastusoikeus, vuokramiehen viljelysoikeus ja korvaus häätöjen sattuessa, vuokramaksu, eläke-, tapaturma- ja palovakuutus, — kas siinä kysymyksiä joista Tampereella pidetty torpparikokous lausui varmat vaatimuksensa, — tutustukaa pöytäkirjaan! Kaikki porvarispuolueet ovat jo virittäneet torppariverkkonsa, saa nähdä moniko ansaan lankee. Sosialidemokratinen puolue päätti, että

»On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti».

Mutta mistä ottaa maata kaikille halullisille. Yhä useammat maanomistajathan jo uhkailevat, että jos maanvuokralakia parannetaan torpparien eduksi (lue: oikeudeksi), niin he häätävät kaikki. Se ei, yhteisen hyvän nimessä, saa tapahtua! Ja mitä pelastukseksi?

II. Viljelyspakko.

Mikä se on? — Se on laki, joka säätää että maa on viljeltävä. Ei enää kelpaa väite, että kukin saa tehdä maallaan mitä tahtoo. Ihmisten elämän ja yhteisen hyvän nimessä on yhteiskunta oikeutettu julistamaan, että maata ei saa pitää jouten, — silloinhan sitä ei tarvitse. Ja jos ei itse voi viljellä, niin antakoon toisen edes siinä elää. Näin tulee maa viljeltyä ja työttömyys vähenee; loppuukin, jos uudistus viedään perille saakka. — Miten on sitten meneteltävä? Ensiksikin annetaan viljelyshaluisille, mitä kruununmaista riittää täysin turvatulla hallinto-oikeudella. Täten tulee viljelijä riippuvaiseksi ainoastaan kansanvaltaisesta yh-

teiskunnasta, joka ei tyyliä häää kuten rahalaitokset ja keinottelijat, jos onnettomuuden kautta maksukyky heikkenisi, vaan vielä turvaakin monenlaisilla vakuutuksilla ja avustuksilla. Kruununmaita seuraavat virkatalot ja samassa linjassa tukki y. m. yhtiöitten maatilat, joilla metsänraiskaus rehoittaa ja maanviljelys on rappiolla. Onpa täysi oikeus, jos tarvitaan, ulottaa pakko yksityisiinkin suurtiloihin, joitten omistajat eivät kykene maata tuottavaksi saamaan. Mutta ettei tämä toimenpide taas tulisi huijauksen välineeksi, on paras rajoittaa annettavain palstain koko. Vaadimme siis, että

»On määrättävä sellainen yleinen viljelyspakko, että kaikki valtion omistamien metsämaiten, kruununpuistojen, virkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden ja yksityisien hallussa oleva viljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten viljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä viljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtarin suuruisissa tiloissa viljelyskelpoista maata».

III. Pakkoluovutus.

Yksityisestä riippuvaisuus on sentään aina nöyryyttävää, vuokraaja ei tunne itseään »omaksi mieheksen», niin kauan kuin hänellä on isäntänä muu kuin yhteiskunta. Vaadimme siis, että valtio ottaisi haltuunsa yhä useampia yksityismaitakin. Korvaus, joka omistajalle suoritetaan, ei kuitenkaan saa nousta mihinkään huijarihintaan, hyvä halu on näet monilla käyttää valtiota (s. o. tässä kansaa) lypsylehmänä, jolta voi viimeisetkin kiskoa. Yhteiskunnan parasta katsovain asiantuntijain arvion perustalla on lunastus suoritettava. — Ja näin saadut maat ovat sitten annettavat viljeltäväksi perinnöllisillä ehdoilla, jotka viljelijälle takaavat hänen työnsä täyden tuloksen, vähennettynä

tietysti vain sillä, mitä yhteiskunta kohtuudella voi kaikilta jäseniltään suhteellisesti vaatia. Siksipä onkin

»Valtion ryhdyttävä tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluovutuksen kautta palauttamaan yksityistä maanomaisuutta takaisin valtion haltuun ja antamaan sitä täysin turvatulla oikeudella tilattomille viljeltäväksi».

IV. Uudisviljelyksen avustaminen.

Mutta tyhjälläkö sitä on sitten maansaajan lähdettävä korpia raivamaan? kysynee joku. — Ei suinkaan, vaan on hänelle annettava mukaan eväät, jotka riittävät siksi, kunnes omasta pellostä alkaa leipää lohjeta. Suurempia esitöitä, kuten soitten kuivauksia ja korprien raivauksia, teitten tekoa ja kulkuneuvojen edistämistä on valtion myös suoritettava. Viljelys kyllä piankin alkaa tuottaa, ja kun sen tuotteille hankitaan menekkiä, korvaa se monin verroin raivauskulunsa.

»Valtion on avustettava köyhimpiä tilattomia uudisviljelysten perustamisessa kuivaamalla ja raivaamalla maita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi».

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

E. Työväen suojelulainsäädäntö.

Kun tuntanto-olot olivat yksinkertaiset ja ihminen työnsä tulosten nauttija, oli hänen työskentelynsä luonnollisena rajana tieto, milloin oli ansainnut itselleen ja perheelleen jokapäiväisen leivän ja mitä muuta hän sen lisäksi arveli jaksavansa itselleen kustantaa. Jos siihen aikaan luonnon esteet ylivoimaisiksi paisuivat, kohta-

sivat katovuodet ja onnettomuudet, ei ollut muuta neuvoa kuin kärsiä. Nyt on toisin. Kansainvälinen liikenne, joka tuossa tuokiossa siirtää viljavan maan tuotteet katovuoden kohtaamille seuduille, on vaikuttanut sen, että todellista, auttamatonta nälänhätää ei enää tarvitse pelätä. Missä sellaista ilmenee, kuten nyt Venäjällä, on se vain kurjan taloudenhoidon seurausta, joka pian olisi autettavissa vapaan yhteiskunnan yritteliäisyydellä. Ihmiskunta on rikas, niin rikas, että tavavarastojen omistajat niitä hintain korkeina pysymiseksi tuhoilevat — joutumatta kumminkaan syytteen murhapoltosta, kuten oikeus ja kohtuus vaatisi! Niin, numeroilla voimme nyt osoittaa, että ihmissuvun nykyisellä kehityskannalla ollen, koneitten ja valjastettujen luonnonvoimain työtä suunnattomasti helpottaessa, raatamisen vaivan *täytyy* myös vähetä selitelköt teollisuusritarit ja suurviljelijät mitä tahansa. Ei alemmillakaan kehitysasteilla ollessaan ole kansain tarvinnut uhrata miestensä voimaa, naistensa suloa ja lastensa terveyttä rahan kaikki nielevälle Molochille, saatikka sitten nyt. »Vapaa kilpailu» ei ole enää ihmissuvun onnellistuttaja, vaan kaiken menestyksen pyöveli. Sen ovat muuten vallassa olijatkin myöntäneet panemalla alkuun työväensuojelulainsäädännön, meidän on se täydennettävä. Ja täydennettävää siinä onkin. Ensin

a) *Yleinen työväensuojelus.*

»Kaikkiin työaloihin nähden on säädettävä

1:ksi 8-tunnin pisin työpäivä:

2:ksi yötyön poistaminen, mikäli työn teknillinen laatu ei sitä ehdottomasti vaadi;

3:ksi 40 tunnin yhtämittäinen lepoaika viikossa».

Vuorokauden kolmijako: 8 tuntia työhön, 8 lepoon ja 8 aterioihin sekä sivistys- ja virkistystoimiin, on jo

vuosisatoja ollut myönnettynä kaikkein kohtuullisimmaksi elämänjärjestykseksi. Sitä eivät estä taloudelliset syyt; terveydelliset, siveelliset ja sivistykselliset näkökohdat sitä ehdottomasti vaativat ja jopa se onkin monin paikoin toteutettu. Yötyö on otettu käyttöön suoranaisesta voitonhimosta, että koneet silloinkin omistajalleen kultaa jauhaisivat. Mutta kun ne samalla jauhavat kansan terveyttä ja onnea pirstoiksi, on yhteiskunnalla täysi syy määrätä luonnon järjestyttä noudatettavaksi. Jos tuotannon laatu taas ehdottomasti vaatii keskeytymätöntä työtä, on yö- ja ylitöiden tekijöille annettava vastaava määrä helpotuksia ja lisäkorvausta. Lepopäivän todellinen siunauksellisuus ja hyöty taas vaativat, että sitä ei tehdä tyhjäksi rajoituksilla, vaan on se jo alotettava aikaisin aattona. Niin jää kaikille hitusen aikaa ja tilaisuuksia virkistykseen ja yhteisrientoihin. — Mutta eivät riitä nämät yleiset määräykset, tarvitaan erityisiä toimenpiteitä, kuten

b) Lasten ja nuorten henkilöiden suojelus.

Yhtä varmaan kuin yhteiskunnan on huolehdittava siitä, että kaikki sen kasvavat vesat tottuvat työhön ja täsmällisyyteen, on sen myös valvottava, ettei tunnoton riistäminen saa nousevalta polvelta jo elämisen alussa riistää kasvinvoimaa ja kehitysmahdollisuuksia, kuten nykyinen laki sallii, sen mukaan kun vain lapset alle 11 vuoden ovat kielletyt työskentelemästä teollisissa toimissa, 12—15 vuotiset saavat työskennellä 7 tuntia ja nuoret henkilöt (15—18 v.) 14 tuntia päivässä! Mutta näistä, kuten muistakin löytyivistä pienistä rajoituksista saa teollisuushallitus myöntää »helpotuksia» työnantajille, s. o. sallia vieläkin suurempaa lasten riistoa. On todistettavissa, että täyskasvuisten kohtuullinen työ kyllä pitää ihmissuvun varsin riittävässä leivässä, joten lasten räökkäys on tarpeeton; ja kun se sen lisäksi on turmiollinen, voimme vaatia:

»Lasten ja nuorten henkilöiden työn suojelusta koskeviin lakisäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että

1:ksi lapseksi on katsottava henkilö 15—17 vuoteen, nuoreksi henkilöksi 17—19 vuoteen;

2:ksi kaikki ansiotyö alle 15 vuotisilta on kiellettävä;

3:ksi lasten työaika on enintään 5 ja nuorten henkilöiden 8 tuntia päivässä, ruokailu ja lepoaikat molemmilla vähintään 1 tunnin kestävä ollen ne lapsilla $2\frac{1}{2}$:n ja nuorilla henkilöillä 4:n tunnin kuluttua siitä kun työ alkoi; yö-työ kello 7—7 kielletty;

4:ksi lasten ja nuorten henkilöiden työ on kokonaan kielletty vuorilaitoksissa, kaivoksissa sekä epäterveellisissä teollisuuslaitoksissa ja heidän on kielletty puhdistamasta, voitelemasta ja ohjaamasta voimakoneita ja välityslaitoksia;

5:ksi teollisuushallituksella ei ole oikeutta myöntää minkäänlaisia erikoishelpotuksia yllämainittuihin määräyksiin».

c) Naisten työn suojelus.

Ei ole tällä tarkoituksena vapauttaa naisia olemistaistelun taakasta, joka kohtuullisessa suhteessa on kaikille tuleva, vaan on täytymys korjata teollisuusajan kokoontuneet vääryydet, jotka ovat naisen hartioille laskeneet kaksinkertaisen kuorman: ansiotyön ja perhepalveluksen. Kumpikin näistä kyllä asianomaisen koko voiman vaatii, niin että, missä ne joutuvat ristiriitaan, voitolle täytyy päästä perhevelvollisuuden, sitä vaatii tulevan polven menestys. Unohdetaan usein, että äiteys on pyhä ja että sen kunnioittavasta hoidosta riippuu kansan ja ihmissuvun kehitys. Siinä täytyy muutoksia tapahtua. — Kiellettäköön naisia käyttämästä

töihin, jotka ovat erikoisen vahingollisia heille sukupuoliolentoina ja, toiselta puolen, missä heitä työssä käytetään, korvattakoon heidän työnsä samalla mitalla kuin miestenkin, s. o. työn tulosten mukaan. Naiset elättävät usein perhettä, lapsiaan tai vanhempiaan, jopa miestäänkin, joten he kyllä ovat palkkansa ansainneet. Näлкäpalkka taas ajaa useita siveytensä ja ruumiinsa kaappaamiseen, jonka takia myös naisten palkan korotuksella on luotava ihmisarvoisen elämän mahdollisuuksia.

»Naisten työn suojelusta koskeviin lakisäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että

1:ksi naisten työ on kielletty aloilla, missä se erittäin vahingoittaa heidän ruumiinrakennettaan;

2:si synnyttäjille on säädetty vapaa-aikaa 5 viikkoa ennen ja 7 viikkoa jälkeen synnytyksen. Työtä ei saa aikasemmin alkaa lääkärin todistuksenkaan nojalla. Vaition on perustettava ja kannatettava sairauskassoja, joista myös raskaus- ja synnytysajan vapaaviikoilla maksetaan asianomaisille täysi keskimääräinen päiväpalkka;

3:ksi samasta työstä maksetaan sama palkka».

d) Kotityön suojelus.

Kaikkialla maailmassa käydään paraikaa tarmokasta taistelua n. k. hiostusjärjestelmää eli työnantajain pyrkimystä vastaan kiertää työväen suojelulakien määräyksiä — jotka tavallisesti koskevat vain »tehdastyötä» — siten, että antavat työläisilleen työn tehtäväksi joko kokonaan tai osaksi kotona. Tällöin, työ kun usein on kappaletyötä, voivat he pitää palkkoja niin alhaisina, että niukan elannon ansaitseminen vaatii asianomaisen

työläisen, jopa hänen perheensäkin puolelta äärimmäisiä ponnistuksia. Jotta saataisiin tämäkin työnala edes silmälläpidon alaiseksi, on

»Kotityön suhteen yleisten suojelumääräysten lisäksi säädettävä, että

1:ksi työnantaja on velvollinen ainakin kaksi kertaa vuodessa kunnallisille viranomaisille jättämään luettelon kotityöläistensä nimistä, ijästä tai asunnosta;

2:ksi kodit, joissa kotityötä harjotetaan, ovat siihen tarkotukseen hyväksyttävät;

3:ksi säännöllisen päivätyön suorittaneille kielletään antamasta kotityötä tehtaasta».

e) Palkollisten työnsuojelus.

»Palkkaussääntö isännille ja palkollisille» v. 1865 säädetty laki, on surullisimpia jätteitä orjuusajoilta, joitten kehutaan jo menneen meidänkin maastamme, mutta jotka muutetuissa muodoissa pyrkivät yhä uusiin. Jo vuotuinen sitoumus niin epämääräisillä ehdoilla, kuin nykyiset palkolliskontrahdit ovat, on ihmisarvoa alentavaa nahkansa myymistä. Laki kyllä määrää »terveellisen ja ulottuvan ruoan sekä sopivan asunnon», mutta peruuttaa sen lievennyksellä. »Isällistä kuritusta» on isäntä tai hänen sijaisensa lievennyksittä oikeutettu antamaan, ja kun palkollinen talon työssä sairastuu, menevät hoitokulut hänen palkastaan. Orpoja ja köyhäin lapsia saa suorastaan vuosikausiksi ostaa ja on palkollisen seurattava isäntäväkeä muutossa. — Nämät viittaukset ja — etenkin palvelijain oma — kokemus riittävät osottamaan, että pikainen parannus on tarpeen. Palvelijat itse edustajakokouksessaan ovat oikeutetut vaatimuksensa sanelemaan, puolue on päättänyt:

»Voimassa oleva palkollissääntö on kokonaan kumottava ja palvelija-ammattilaiset

turvattavat isäntäväen mielivaltaa vastaan säädöksillä asunnosta, ravinnosta, vapaa-ajoista y. m. palvelijain oman edustajakouksen vaatimusten mukaan».

f) Tapaturmavakuutus.

Nykyaikaisessa yhteiskunnassa tarvitsevat kaikki toisiaan. Työnjako on tehnyt tuotannon yhteiskunnalliseksi, yhteiskunnan on myös ojennettava järjestävä kätensä työn aloille. Katkerimpia kohtaloita, jotka ihmistä saattavat kohdata, on tapaturman uhriksi joutuminen. Henkilölle, jonka ainoa turva on työvoimansa, on tämän osittainen tai kokonainen menestys surmanisku. Jo kauan vanhennut on katsantokanta, joka lausui: kärsiköön, oma huolimattomuus oli syynä. Se ei ole niin. Oikeana syynä on huonosti suojattu kone, joka helposti tempaa hampaisiinta, mitä saa, ja a uhriksi tehtaan myrkyllisessä ilmassa heikontunut työntekijä helposti joutuu, kun hänet tapaa hetkellinen ruumiillinen tai henkinen väsähdys. Tämän myöntää lakikin, mutta sen lukuisat epäjohtonmukaisuudet, jotka antavat kiertelemisille tilaa, vaativat pikaista korjausta. Esim. yksikerroksisilla rakennuksilla tai maantöissä työskentelevät eivät ole pakollisen tapaturmavakuutuksen alaiset ja kuitenkin tapahtuu tuon tuostakin tapaturmia näillä aloilla. Maanviljelyskoneet han tulevat yhä yleisemmin käytäntöön ja silpovat työläisiä. — Epäkohta on myös se, että vakuutusvelvollisuudesta voidaan työnantaja vapauttaa, jos hän sitoutuu vastaamaan tapaturmista työmaallaan. Mutta tämä on epävarmaa, ja voi johtaa keinotteluun. Eivät ole varmoja yksityiset vakuutuslaitoksetkaan, valtion on järjestettävä koko tämä ala. On pitemmittä puheitta selvää, että vahingoittuneen perheelle taataan perheenelättäjän ansiokykyä vastaava elanto. Puolueemme on asian suunnitellut näin:

»1:ksi. Vakuutusvelvollisuuden alaiseksi ovat muitten ohella määrättävät kaikellaiset rakennustyöt, niin maalla kuin kaupungeisakin kerrosten korkeuteen ja työntekijäin lukuun katsomatta, sekä maanviljelystyöt, missä sitä palkatulla työväellä toimitetaan.

2:ksi. Tapaturmassa loukkaantuneelle, joka on sen johdosta joutunut työhön kykenemättömäksi, on maksettava korvausta täysi palkka laskettuna siitä päivästä alkaen kun tapaturma tapahtui, siihen asti kunnes vamma on parantunut ja työkyky jälleen saavutettu. Työkykynsä menettäneelle naimattomalle maksetaan korvausta 75 pros. siitä, mitä hänen palkkansa edelliseltä vuodelta teki. Perheelle, jos on alaikäisiä lapsia, saman verran kuin loukkaantuneen työansio edellisenä vuotena teki. Leskelle ja lapsille yhteensä 75 pros. Leskelle, jolla ei ole alaikäisiä lapsia, 50 pros. Jos leski menee uusiin naimisiin, maksetaan korvausta lapsille siksi, kunnes ovat täyttäneet 18 vuotta, josta korvauksesta lasketaan pois yhtä suuri osa kunkin perheen jäsenen osalle. Samoilla perusteilla suoritettakoon korvaus, jos tapaturmaisen kuoleman uhriksi on joutunut perheenelättäjä, jonka ansiosta hänen vanhempainsa ja alaikäisten sisarusensa elanto on riippunut.

3:ksi. Vakuutusvelvollisille ei saa myöntää mitään poikkeuksia vakuutuksen suhteen, vaikka he tarjoaisivatkin jollekin virastolle vakuuden heidän liikkeessään loukkaantuneiden korvausavun maksamisesta.

4:ksi. Valtion toimesta on hetimiten perustettava vakuutuslaitos, jossa työnantajat velvoitetaan vakuuttamaan työväkensä ja

jonka hallinnossa tulee olla vähintään puolet vakuutettujen edustajia».

g) Ammatintarkastus.

Merkityksettömiksi sanoiksi jäävät suojelus- ja tapaturmalakien määräykset, jollei niiden noudattamista valvo tarmokas, riittävä ja ehdottomasti oikeudellinen tarkastus. Meillä kuullaan runsaita valituksia tässä suhteessa. Tarkastajia on neljä, ja kun ajattelee että teollisuustyöpaikkoja esim. oli v. 1902 8,474 ja niissä 95,280 työntekijää, huomaa helposti, ettei tarkastus voi olla mitenkään riittävä. — Eivät ole myöskään nykyiset ammatintarkastajat osanneet hankkia itselleen työläisten, heidän toimensa menestykselle niin välttämättöntä luottamusta. Hehän ovatkin yläluokista lähtösin, eivätkä ole voineet itse kokea työn vaaroja ja vaivoja; kieltääpä johtosääntö valitsemasta tähän muita kuin ylempää teknillistä sivistystä saaneita. Ja kuitenkin voisi itselleen yhteiskunnallista valistusta hankkinut työläinen paljoa paremmin ja verrattomasti suuremmalla luottamuksella hoitaa näitä tehtäviä. Välttämättöntä on myös, että näin tärkeän toimen haltija asetetaan vaaleilla tietysti vain määrääjäksi, jonka kuluttua kansa saa antaa hänelle luottamus- tai epäluottamuslausunnon. — Mutta riittämättömäksi jää tarkastus, vaikka tarkastajain lukua korotettaisiinkin, jollei heille valita paikallisia apulaisia, työväen luottamusmiehiä ja kunnallisia tarkastajia. — Jokaisen työläisen on sitaipaisi yhä paremmin opittava valvomaan oikeuksiaan. — Puolue vaatii, että

1:ksi. »Ammattien tarkastajain lukua on lisättävä vähintään 12:ksi, joista suhteellinen määrä naisia.

2:ksi. Tarkastajat ovat asetettavat kansanvaltaisilla vaaleilla ilman rajoittavia kelpoisuusehtoja.

3:ksi. Tarkastajain avuksi valitsevat työväen järjestöt ammatittain paikallisia luottamushenkilöitä.

4:ksi. Tarkastajain johtosäännön määräyksellä on tarkastus saatettava täysin tehokkaaksi.

5:ksi. Käsityöhuoneiden tarkastusta valvomaan on terveystoimikuntain avuksi asetettava riittävä määrä kunnallisia ammattien tarkastajia».

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

F. Invaliditeetti- ja vanhuudenvakuutus.

Työkyvyttömyys puutteessa ja turvaton vanhuus, kas siinä ne kaameat tulevaisuuden mahdollisuudet, jotka myrkyttävät nekin vähät helpotuksen hetket, jotka työn raskas raadanta soisi. Alituinen tuska sydämessä kulkee palkkalainen ja laskee, laskee tulojaan ja menojaan. Tulos on aina sama. Jos säästää, kuten neuvotaan, menevät voimat ravinnon puutteessa ja edessä on sairaus tai kuihtumus, joka säästöt syö. Jos ei säästä, — ei ole »vanhan päivän varaa». Suo siellä, vetelä täällä. Vaivastalo hämmöttää kaiken takana lopullisena turvalana, mutta tie sinne on ohdakkeilla kylvetty ja olo — ei ainakaan lepoa ja rauhaa.

Hallituksemme on ollut pakotettu asettamaan komitean asiaa valmistelemaan ja onkin se jo julaissut laajoja tutkimuksia tämän vakuutuslajin vaiheista eri maissa. Kun tämän lakiehdotus eduskunnalle esitetään, on meidän katsottava, että siinä toteutuvat seuraavat kohtuulliset vaatimukset:

1:ksi. »Valtion on järjestettävä ja ylläpidettävä vakuutuslaitos yleistä pakollista vanhuuden ja työkyvyttömyyden vakuutusta varten.

2:ksi. Vakuutusvelvollisuus on ulotettava kaikkiin toisen palveluksessa tai työssä oleviin henkilöihin, sekä myöskin niihin väestöryhmiin, jotka, vaikka eivät olekaan kenenkään työssä, taloudellisesti ovat samassa asemassa kuin työmiesluokka.

3:ksi. Vakuutuksen kustannusten suorittamiseksi on vakuutusrahasto muodostettava asteettain ylenevästi verottamalla tuloja, varallisuutta ja perintöä.

4:ksi. Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 55 vuoden ikä. Täydelliseksi työkyvyn menetykseksi on katsottava, jos tulot tämän takia ovat laskeneet alle kolmanneksen entisestään. Osittaisen työkyvyttömyyden tulee oikeuttaa osittaiseen eläkkeeseen. Vähin eläkemäärä on säädettävä 350 markaksi ja sen saa jokainen kansalainen jouduttuaan kokonaan työkyvyttömäksi tai tultuaan 55 vuoden ikään.

5:ksi. Vakuutukseen on yhdistettävä riittävä leskien ja orpojen vakuutus.

6:ksi. Vakuutuksen kautta on kaikin keinoin taisteltava kansantauteja vastaan.

7:ksi. Vanhuudenvakuutus on järjestettävä sopusointuun muiden työväen vakuutuslajien kanssa ja tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

8:ksi. Vakuutus on järjestettävä täydellisen itsehallinnon periaatteiden mukaan siten, että vakuutetuilla on oleva vakuutuksen johtoon määräävä vaikutus».

G. Verotusuudistus.

Katsoipa asiaa miltä puolin tahansa köyhälistön jopa monien sen yläpuollakin olevain kannalta, niin on selvää, että verotusoloissamme on mitä räikeimpiä

epäkohtia, niin — ettemme käyttäisi liian lievää sanamuotoa — se on kauttaaltaan mitä väärimmille perusteille unohtunut. Sen jokainen nahassaan tuntee. — Miten on asia siis autettava?

Ensiksikin siten, että poistetaan henkilölliset verot. — Vero, ollen omaisuutta, on myös otettava omaisuudesta. Ei siis niiltä, joilla ei omaisuutta ole. — Löytyy sitten runsaita veroja, joita monet verotaakan alla huokailevat eivät tiedäkään suorittavansa. Niitä ovat esim. tullit, jotka rajan yli tuodulle tavaralle, ihan elintarpeillekin lisäävät tuntuvasti hintaa, viime vuonna esim. tnotti Suomen tullilaitos 38 milj. mk. melkein kaikki tuontituloissa. Se teki yli 14% tavarán arvosta. Sen lisäksi monet välilliset verot. *Ja tämä vero on paljoo suurempi kuin se, mitä ryöstövouti velkoo.* Jos kukin osaisi *kaiken* verona suorittamansa rahan arvolla laskea, kuohtahtaisi hänen mielensä tämän yhteiskunnan vääryyksiä vastaan vasta todella ilmiliekkiin. Vaadimme siis, että kaikki valtion tarpeet otetaan suoranaissilla veroilla, että kansa todella näkee, kuinka suuri on sen taakka. Nämät varat ovat sitten takseerattavat omaisuuden mukaan, mutta ei niinkuin nyt: suoran suhteellisesti vaan asteettain ylenevästi. On selvää, että se joka 1,000 mk:n tuloista maksaa 100 mk., kantaa monta kertaa raskaampaa taakkaa kuin se, joka 10,000 mk. tuloista maksaa 1,000 mk. Edelliselle jäi vain 900 mk. elantoon, jälkimäiselle 9,000. Hän voisi huoletti maksaa 2,000, 3,000, enemmänkin eikä hän vielä vaipuisi tuon köyhimyksen tasalle. Samalla on tietysti säädettävä, että kovin pieniä tuloja ei saa ollenkaan verottaa, ja aivan ansiotta saatuja, kuten perintöä ja sen semmoista oikein roimasti. Yksilölle ei siinä vääryyttä tapahtu, yhteiskunta suunnattomasti voittaa! Viipurin puoluekokouksessa v. 1901 suunniteltiin seuraavat vaatimukset, jotka nyt on tarkistettava ja sovellettava annettaviin lakiesityksiin. Ne ovat:

»Päämääräksi on asetettava

a) henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä tuloverolla;

b) ilmoittamisvelvollisuus ja veronvalvojin asettaminen;

c) ansiottoman arvonnousun sekä korkotulojen verottaminen ankarammin kuin omasta ansiosta ja työstä johtuvat tulot;

d) asteettain ylenevän verotuksen ulottaminen kaikkeen verotukseen.

Väliaikaiseksi vaatimukseksi hyväksytään:

1) varsinaisia elintarpeita rasittavain tullen y. m. kulutusverojen poistaminen;

2) oikeudenkäyntiä rasittavain leima- ja toimituskirjain lunastusmaksujen korvaaminen leimaveron korotuksella perunkirjoituksesta ja perunkirjoitusten tarkemmalla valvomisella;

3) viina- ja mallasverojen poistaminen yleisellä kieltolailla;

4) sairaus-, eläke- ja henkivakuutuslaitoksiin meneväin vuosimaksujen vapauttaminen kunnallisverosta aina 300 markkaan asti;

5) ylenevä kunnallisvero;

6) alimmaksi veroitettavaksi tuloksi asetettava paikkakunnallisten olojen mukaan kaupungeissa 1,600—1,800 ja maalla 600—900 m:kan vuositulo;

7) vapaaehtoinen säästö- ja lainausrahastojen perustaminen työväen y. m. vähätuloisten veronmaksun helpottamiseksi;

8) kruunun-, kunnan- ja kirkollisverojen yhdistäminen, ensin kaupungeissa, sitten maalla;

9) taksoitus toimitettava kuluvalta puolivuodelta, veronkanto samoin puolivuositain;

10) verorästien ulosottopalkkio riippuvaksi ulosotetun summan suuruudesta».

H. Väkijuomain kieltolaki.

Ihmiskunnan vaarallisin itsemyrkytys, hitaasti hivuttava ja varmasti tuhoava alkoholismi, vankilain ja houreinhoitolain täyttjä, miljoonain onnen turmelija, kansan terveydellinen ja siveellinen tuho — ja mitä »ansioita» sille vielä voisikaan luetella! — on lopetettava. Suomen järjestynyt työväki on jo vuosikymmenisen ollut sillä kannalla, että paras keino tämän pahennuksen lähteen tukkimiselle on koko tavaran tuonnin, valmistamisen ja anniskelemisen kieltö. Yhä edelleen vaatii puolueemme, että

»On säädettävä yleinen kieltolaki kaikkien alkoholipitoisten juomain kauppaan ja anniskeluun nähden».

Asiasta tehdään eduskuntaesitys.

I. Koulukysymys.

Nousevassa polvessa on kansan tulevaisuus, siinä totuus, jota ei vielä kukaan tahdota oikein muistaa. Millainen on nuoriso, sellaiseksi muodostuu kansa. Ja nuorison muodostaa suureksi osaksi kasvatust, koulu. Olemme vaatineet, ettei lapsia alle 15 vuoden saalenkaan ansiotyöllä rasittaa ja 15—17 vuotisia korkeintaan 5 tuntia päivässä. Mutta jouten emme ole tarkottaneet heidän juoksentelevan. Heidän on totuttava työskentelyyn, opittava, »ei koulua, vaan elämää varten». — Vaillinainen on koululaitoksemme ja hajanainen, opetussuunnitelmaltaan huonosti elämään soveltava. Perin pohjin on uudistus suoritettava. Kansa-

kouluopetus on kaikille kansan lapsille annettava; — tietämättömyys on yhteiskunnan pahin vihollinen! Varrattomien koulunkäynti on avustuksella tehtävä mahdolliseksi. — Siten on aukeneva kullekin lapselle tie hänen lahjainsa, ei isän kukkaron, mukaan valitulle alalle: maanviljelysoppilaitokseen, teknilliseen harjotuskouluun tai tietopuoliseen keskikouluun. Näiden luokat ja osastot taas suuntautukoot elämän moninaisten vaatimusten mukaan ja johtakoot yhä ylemmille asteille lahjakkaammat. Ja lopuksi siirtykööt kaikki yhteiskunnan eri toimialoille. Vaatimuksemme kuuluu:

»Kouluasetukset ovat asetettavat perinpohjaisen uudistuksen alaisiksi siten, että

1) Kansakoulu on muutettava kaikkien muitten oppilaitosten pohjakouluna olevaksi kansalaiskouluksi;

2) korkeampi sekä oppi- että teknillinen kouluopetus järjestettävät jaksoiksi, jotka asteittain johtavat aina yliopistoon ja teknillisiin korkeakouluihin asti;

3) opetus on järjestettävä käytännöllistä elämää ja ajanvaatimuksia vastaavalle kannalle; ja

4) yleinen koulupakko 7—15 vuosien ikärajojen välillä oleville on säädettävä».

J. Naisen asema.

Laeissamme on kohtia, jotka antavat miehelle kohtuuttomia etuoikeuksia naiseen nähden. Päästäkseen erinäisiin virkoihin täytyy naisen hakea »erivapautus» sukupuolestaan, useihin virkoihin ei hänellä ole ollenkaan pääsyä, vaikka suorittaisi mitä tutkintoja ja kelpoisuusnäytteitä tahansa. Epäsiveellisestä elämästä joutuu ainoastaan nainen rangaistukseen ja aviorikok-

sesta selviää mies helpommalla. Aviomiehellä on taloudellinen holhuuvalta vaimon hankkimaan omaisuuteen nähden, jollei tämä ole sitä eri sopimuksella ehkäissyt j. n. e. Kaikki kohtia, jotka ovat ristiriidassa uusaikaisten taloudellisten olojen ja yksinkertaisen oikeuden kanssa. Täyden tasa-arvon saavuttamiseksi vaadimme me, että

»Ne säädökset siviililaissa, jotka asettavat naisen ala-arvoiseen asemaan miehen suhteen sukupuolensa perustalla, ovat poistettavat».

Siinä siis puolueemme uudistusehdotukset niihin lainsäädäntökysymyksiin nähden, jotka tällä lainsäädäntökaudella tulevat esille, — joiden täytyy esille tulla. Ne eivät oloja perin pohjin mullista, ne vaan viittaavat parannuksen tien siitä umpisokkelosta, johon yhteiskuntamme on joutunut virka- ja rahavallan ohjaillessa sen kohtaloita pitäen silmämääränään *yksityisten* hyvinvointia, laiminlyöden *yhteisen* hyvän.

Näitä vaatimuksia ei puolueemme ole nyt haalinut kokoon vaalihoukutteluksi, ne ovat vuosikymmeniä kyteneet sorrettujen povissa, jo pari kolme vuosikymmentä ovat useimpain näiden välttämättömyyttä esittäneet selkeänäköiset kansan asianajajat, mutta vallalla olijat ovat olleet kuuroja. — Eihän heidän *tarvinnut* etuoikeuksistaan luopua, olihan heillä valta ja mahti! — Nyt se horjuu ja nyt — mikä ihme — kasvaa ohjelmia kaikkialle. Kaikki ovat niin kansanvaltaisia», niin »sosiaalisia» jopa »socialistisiakin». — Mistä tämä johtuu? — Siitä että kansalla nyt on — vaikkakin rajoitettu — äänioikeus, jota se voisi käyttää kukistaakseen harvainvallan, jos se oikein etunsa käsittäisi. Sosialidemokratinen puolue koettaa osottaa, että se

toimii vain kansan pohjakerrosten oma suunnitteleman ohjelman ja sivistysmaitten kokemusten mukaan, muut puolueet sen sijaan koettavat »reformmeillaan» eli puolparannuksillaan viivyttää todellisia parannuksia aikaan saavien uudistusten toimeenpanoa.

*Kansa, katso, ota selkoa ja koettele kaikki! Ka-
vahda vain, ettet ansaan mene!*

Puoluetoimikunnan kustannuksella on ilmestynyt:

Sulo Vuolijoki. Kahdeksan tunnin työpäivä.

P. Leppänen. Työtaisteluiden järjestämisestä.

Lily Braun. Naiskysymys ja sosialidemokratia.

Väinö Jokinen. Miksi kirkko on erotettava valtiosta?

Jukka Pohjola. Vapaaksi vuosiorjuudesta. Palkollissäännön poistamisesta.

Kaikki edelliset maksavat 10 p. kpl.

August Rissanen. Lyhyt vaaliopas työvälle 15 p.

V. Eloranta. Torpparit eli maanomistajan parhaat maanviljelyskoneet. 15 p.

Helsingin puoluekokouksen pöytäkirja 1 mk. ja 1:50.

Tampereen puoluekokouksen pöytäkirja 1:25 ja 1:75.

Puolueen järjestösääntöjä 10 p. kpl. Kun ostetaan vähintään 5 mk. myönnetään 40 % alennus.

Puolueen jäsenkirjoja, joissa on puolueohjelma à 15 p. kpl., myydään puolueyhdistyksille.

Puolueen jäsenlippuja, jotka sopii kiinnittää ammattiliittojen jäsenkirjoihin, 2 p. kpl.

Piakkoin ilmestyy laajempi puolueohjelman selitys ja yhä uusia lentokirjasia.

Kaikista näistä 20 % alennus jälleenmyyjille.